

CELQJUMS UZ SAULES PILI

J. RTILLBERGS.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

^A
L 9963

Dubl.
L
A

CEĻOJUMS UZ SAULESPILI

ATTA ĶENIŅA PASACIŅA

LIELIEM UN MAZIEM

R. TILLBERGA ZĪMĒJUMI

EM. BENJAMIŅA IZDEVUMS
RIGĀ

4-1

Ceļojums uz Saulespili

Palēni stāstot. M.M. ♩ = 58-66

Mūzika J. Graubiņa

Balss

Klavieres

mf

Strinkšu strankšu rimdai rim, rim - dai rim, Bēr-ni, ko nu skandē-si-mi,

mf

izceļot melodiju

p

skandē - sim ? Par si - dra-ba u - pēm trim,

f *mp* *p*

mf

u - pēm trim ! Mēs tām lī - dzi ce - ļo - si - mi,

mf

ce - ļo - sim.

p

Skandējuma pamatā: „Tris sidraba upītes, upītes.”
Tautas dziesmas meldija.

Strinkšu, strankšu, rimdairim, rimdairim!
Bēni, ko nu skandēsimi, skandēsim?

„Par sidraba upēm trim, upēm trim!”
Un tām līdzī ceļosim? — „Jā, ceļosim!”

Nu tad dzirdat, kāds būs jums, kāds būs jums
Šoreiz svētku ceļojums, ceļojums!

Jūs jau zināt: pasakās, pasakās
Burvju paklājs izplešās, izplešās.

Ceļniekus tas gaisos ceļ, gaisos ceļ,
Vējš tur tā kā svelme svel, svelme svel.

Bet man vairāk rūpes dar', rūpes dar'
Tas, ka bērni nokrist var, nokrist var.

Tā tad šoreiz aizlida, aizlida
Būs bez burvju paklāja, paklāja.

Ceļosim pa ūdeņiem, ūdeņiem
Baltiem buŗu kuģīšiem, kuģīšiem!

Ceļosim pa straumēm trim, straumēm trim,
Strankšēs kokles rimdairimi, rimdairim!

Pa Treju straumju upi

Tek sidraba upītes, upītes
Ievu ziedu krastmalēs, krastmalēs.
Satek platā plūdumā, plūdumā,
Treju straumju mirdzumāi, mirdzumā.
Vienā — saule ritināja, ritināj',
Kumeliņus peldināja, peldināj'.
Otrā — mēness, strēlnieks stalts, strēlnieks stalts,
Nomazgājas spožs un balts, spožs un balts.
Trešā — zvaigžņu auseklīts, auseklīts
Līgo zelta laivai līdzī, laivai līdz.
Laivā mīļa Māra sēd, Māra sēd —
Jūras ļaudīm palīdzēti, palīdzēt.
Nu tad, bērni, pošaties, pošaties,
Tālu jūrā dosaties, dosaties!
Tālu jūrā — Saulespils, Saulespils,
Tur jums sirdis priekā sils, priekā sils!

*

Laiks kad ceļot pienācis, pienācis,
Upē viļņi vizēt vizi, vizēt viz.
Trīs sidraba straumītes, straumītes
Trīs laiviņas viegli nes, viegli nes.
Vienā — rūķīts Būķīts sēd, Būķīts sēd,
Vāverīte riekstus ēd, riekstus ēd.
Otrā — bērni dzied un smeļ, dzied un smeļ,
Apkārt zilas spāres dej, spāres dej.
Trešā — buķu laiviņā, laiviņā
Sēstas paši soliņā, soliņā:
Dudīts, Agrīts, Gundariņš, Gundariņš
Un vēl dažs labs sundariņš, sundariņš.
Vējiņš buķās iekēries, iekēries,
Iesvilpjas: „Aiz-ies! Aiz-ies!“ Jā, drīz aiz-ies!
Ceļas buķas, airi žvakst, airi žvakst,
Vizēdami viļņi šļakst, viļņi šļakst.

Bērni pie Saulespils

Tris sidraba straumītes, straumītes
Tris laiviņas tālu nes, tālu nes.
Vidū jūras — Saulespils, Saulespils,
Tornī karogs zeltainzils, zeltainzils.
Dzīvo pili Vecīts balts, Vecīts balts,
Staigā sētā briedis stalts, briedis stalts.
Logā dūdo balodīts, balodīts,
Puķēs brūnas bites sic, bites sic.
Brīnās Vecīts, vērot sāk, vērot sāk:
„Vai tās laivas šurpu nāk, šurpu nāk?
Un tas rūķīts — garbārzdīts, garbārzdīts?
Un tie bērni viņam līdz, viņam līdz?!
Nu tad jāsteidz vārtus vērt, vārtus vērt,
Jādod bērniem ēsti, dzerti — ēsti, dzert.
Arī pili rādisim, rādisim...
Lai skan kokles, rimdairim, rimdairim!“
Tris laiviņas malā stāj, malā stāj,
Karodziņiem bērni māj, bērni māj.
Vecīts bērnus mīli skauj, mīli skauj,
Visiem pili skatīt ļauj, skatīt ļauj.

Saule, Mēness, Mūžība

Saskrien pili jautrais bars, jautrais bars,
Dārzā skaistāk zied ik zariņš, zied ik zars.
Bet no lieliem brīnumiem, brīnumiem,
Apklust čalas ciemiņiem, ciemiņiem.
Ieiet pirmā istabā, istabā,
Mirdz tā Saules spožumā, spožumā:
Saules meitas vaināgos, vaināgos
Laista Koku mākoņos, mākoņos.
Kokā Brīnumputnis dzied, putnis dzied, —
Bet vai jūs to saprotiet, saprotiet?!

J. R. TILLBERGS

Ieiet otrā istabā, istabā,
Mirdz tā Mēness sidrabā:

Auseklits pie loga stāv, loga stāv,
Rokā zvaigžņu sietiņš blāv, sietiņš blāv.

Sietiņš žigli žibinas, žibinas,
Zvaigžņu gaisma sijājas, sijājas.

Ieiet trešā istabā, istabā,
Mirdz tā zilā dzidrumā, dzidrumā:

Laika Rats rit nakti-dien', nakti-dien',
Tāļu miglā zvaigznes skrien, zvaigznes skrien.

Bet aiz tālēm, bezgalā, bezgalā
Veņas dziļa Mūžība, Mūžība.

Ūpis Rūpis

Tālāk, torņa istabās, istabās,
Noslēpumi glabājas, glabājas.

Ūpis Rūpis durvju sargs, durvju sargs,
Platām acīm liels un bargs, liels un bargs.

Tikai tāds tur ieiet drikst, ieiet drikst,
Sirds kam visu zināt tvīkst, zināt tvīkst.

Un kas gudrās grāmatās, grāmatās
Atrod brīnumatslēgas, atslēgas.

Pārvarēt kas visu grib, visu grib,
Kam uz ciņu acis zib, acis zib.

Kam nekas, nekas nav grūt, nava grūt,
Ja tik varonis var būt, varon's būt!

Kas tam Rūpis durvju sargs, durvju sargs,
Platām acīm liels un bargs, liels un bargs!?

Bērniem paliek domīgs prāts, domīgs prāts,
Viens jau saka: Brālīt', nāci! Brālīt', nāc!

Otrs: Lai stāv noslēpums, noslēpums —
Lielākiem vēl jāaug mums, jāaug mums!

Pie Laimasmātes

Tālāk telpas tumšas top, tumšas top;
Tur neviena nesastop, nesastop.

Vajaga kā kalnā kāpt, kalnā kāpt,
Un kā karstā tveicē slāpt, tveicē slāpt.

Bet tad vaļaviksna likst, zemu likst,
Caur to bērni ieiet drikst, ieiet drikst.

Laimasmāte pretim steidz, pretim steidz,
Bērnus mīļi glāstot teic, glāstot teic:

Gribu jums šeit parādīt, parādīt
Pašu jauko Aizsauliti, Aizsaulīt'.

„Tani tad jūs dzīvojāt, dzīvojāt,
Kad vēl bērni nebijāt, nebijāt.“

Tikko durvis vaļā virst, vaļā virst,
Smaržu vilnis sejā birst, sejā birst.

Liekas, pati gaisma zied, gaisma zied;
Liekas—klusums, liekas, dzied, klusums dzied!

Liepu ziedu istabās, istabās
Zeltšūpoli šūpojās, šūpojās.

Balta bērza likstiņās, likstiņās
Simts liesmiņu ligojās, ligojās.

Uguns liesmas gan nebija, gan nebij',
Dvēselišu gaismu vija, gaismu vij'.

Pelēks sapnīts dziesmu zuz, dziesmu zuz, —
Saldi dvēselītes dus, saldi dus.

„Aiju, aiju, pūpolitis, pūpolits,
Mātei mīļis rūpolitis, rūpolits!

Kad spārniņi raisisies, raisisies,
Dvēselītes modisies, modisies.

Mīļas mātes gaida tās, gaida tās,
Kā sirsniņu paglabās, paglabās.“ —

Bērni beidzot atvadas, atvadas,
Laima noglaud galviņas, galviņas.

Dzīras Saulespili

Ārā stāv balts mākonīts, mākonīts,
Baltātēva pasūtīts, pasūtīts.

Tas miksts sniedziņš bērniem šķiet, bērniem šķiet,
Bet kā lifts tas lejup iet, lejup iet.

Bērniem acis ieplešas, ieplešas,
Elpa krūtīs aizraujas, aizraujas.

Te jau lejā mākonīts, mākonīts,
Baltātēva sagaidīts, sagaidīts.

Cik viņš saulains, cik viņš jauks!
Katru bērnu vārdā sauks, vārdā sauks!

Saules meitas arī klāt, arī klāt,
Bērnus dzīrās skubināti, skubināt:

„Nu tik pili ēsti, dzerti, ēsti, dzert,
Koklēm zelta stīgas tverti, stīgas tvert!

Tur var dziedāt, kas to prot, kas to prot,
Mazie jautri rotaļoti, rotaļot.

Tur var diet, ka grīda dim, grīda dim, —
Klau, skan strankšu rimdairimi, rimdairim!“

Pili svētku galds jau klāts, galds jau klāts,
Ziedu vāzēm izrotāts, izrotāts.

Galds no augļiem lūztin lūzt, lūztin lūzt,
Augļi mutē kūstin kūst, kūstin kūst.

Un tas saldaiss medutiņš, medutiņš,
Ak, cik labi garšo viņš, garšo viņš!

Saules meitas nāk un iet, nāk un iet,
Jokojās vai dziesmas dzied, dziesmas dzied.

Un no zelta koklēm trim, koklēm trim
Atskan strinkšu rimdairimi, rimdairim...

Briedīts pienācis pie rūts, skat', pie rūts!
Balodītis ar' tur dūc, ar' tur dūc.

Vāverīte nerimstas, nerimstas —
Zelta riekstiem spēlējasi, spēlējas.

Bērni atvadās un aizbrauc

Tikai rūķīts domīgs tāds, domīgs tāds,
Tam par ceļu bažīgs prāts, bažīgs prāts.

Jūras ceļš tik tājš un grūts, tājš un grūts, —
Kaut jel drīzāk mājās būts, mājās būts!

Te gan bērni liksmot var, liksmot var
Gribētos tur būt man ar', būt man ar',

Bet vai vienmēr kokles skan, kokles skan?!
Jāzin, kad ir dziļots gan, dziļots gan!

Jeb jūs vienmēr paliksiet, paliksiet
Saulespili jautri dieti, jautri diet?! —

„Ne, mēs gribam mājās būt, mājās būt!
Mīlais vējiņ, buṛās pūt, buṛās pūt!“

Mīlais vilnīt, balgalvīti, balgalvīt',
Mājās gaida māmulīte, māmulīt'.
Mīlais, labais Baltaistēti, Baltaistēt',
Kad mūs brauksi apmeklēti, apmeklēt?
Ziemassvētkos gaidīsim, gaidīsim! —
Strinkšu, strankšu, rimdairim, rimdairim...
„Labi, labi! Būšu klāt, būšu klāt
Jūs uz svētkiem sveicināt, sveicināt!“

Baltātēva padoms

Baltaistēvs vēl pamāca, pamāca,
Lai tik ceļā uzmanāsi, uzmanās:
„Braucat tikai taisni vien, taisni vien,
Un lai airi žigli skrieni, žigli skrien!
Tad vēl šodien saulrietā, saulrietā
Būsat mīļā Daugavāi, Daugavā.
Bet ja trūks jums apdoma, apdoma,
Tad nokļūsat nedienāi, nedienā.
Ja tik kāds pa labi brauks, labi brauks,
Tāds tad jūras straumē trauks, straumē trauks.
Tam pa jūrām mūžam klist, mūžam klist,
Melnā sviedru kreklā svisti, kreklā svist...
Bet kas kreisu ceļu skries, ceļu skries,
Tam ar' pašam greizi ies, greizi ies:
Brīnumus gan pieredzēs, pieredzēs,
Tomēr postu pieminēs, pieminēs.
Še jums līdz mans karodziņš, karodziņš,
„S! O! S!“ tā saucas viņš, saucas viņš.
Kad jums gaužām grūti iet, grūti iet,
Un vairs glābties nezīniet, nezīniet,—
Tad to varat mastā vilkt, mastā vilkt,
Glābiņam tad nebūs ilgti, nebūs ilgt.

Bet tik reiz to lietāt drikst, lietāt drikst,
Kad draud laivas drupās šķist, drupās šķist. —

Un nu mazie ceļnieki, ceļnieki,
Esat braši jūrniece, jūrniece!

Braucat tikai taisni vien, taisni vien,
Un lai airi žigli skrieni, žigli skrien!

Tad vēl šodien saulrietā, saulrietā
Būsat mīļā Daugavāi, Daugavā.

Labas dienas vecākiem, vecākiem,
Jūsu mīļiem gādniekiem, gādniekiem!

Pazīstu sen visus tos, visus tos —
Bagātos kā nabagos, nabagos.

Pazīstu, kas laukus sēj, pļauj un sēj,
Un daudz darba darīt spēj, darīt spēj.

Ari strādnieks strādā daudz, strādā daudz,
Fabrikas kur kaudzēt kaudzi, kaudzēt kaudz.

Liekās mantas svešiem dod, svešiem dod,
Lai var citas ietirgot, ietirgot.

Tirgotājs ar' goda vīrs, goda vīrs,
Ja labs veikals un prāts tīrs un prāts tīrs.

Patik man, kur gaišs un silts, gaišs un silts,
Bet vislabāk, kur sirds mīlo, kur nav vilts.

Sveiki, bērni! Milu jūs, milu jūs!
Kas būs krietnis, laimīgs klūs, laimīgs klūs!

Daži bērni sāk ķīvēties

Trīs laiviņas rindā stāj, rindā stāj,
Karodziņiem bērni māj, bērni māj.

Vējiņš buķās ieķēries, ieķēries, —
Tūliņ laivas jūrā ies, jūrā ies.

Pirmā — rūķīts Būķīts sēd, Būķīts sēd,
Vāverīte riekstus ēd, riekstus ēd.

Otrā — bērni dzied un smeļ, dzied un smeļ,
Apkārt zilas spāres deļ, spāres deļ.

Trešā buķu laiviņā, laiviņā
Sēstās paši soliņā, soliņā:

Dudīts, Agrīts, Gundariņš, Gundariņš
Un vēl dažs labs sundariņš, sundariņš.

Plešas buķas, airi žvakst, airi žvakst,
Vizēdami viļņi šļakst, viļņi šļakst.

Žigli, viegli laivas peld, laivas peld,
Jo var pilnas buķas celt, buķas celt.

Rūķīts Būķīts stūri tur', stūri tur',
Nemaldās viņš itnekur, itnekur.

Cieši pakaļ pirmājai, pirmājai
Otrā laiva seko tai, seko tai.

Tikai trešai neveicās, neveicas, —
Vadoņi tur ķīvējās, ķīvējas:

Gundars — dižais kapteinis, kapteinis,
Stingri rīkot tiecās šis, tiecas šis.

Stūrmans, Agris, pretim cērt, pretim cērt,
Kapteini draud jūrā spērt, jūrā spērt.

Viens grib ātrāk, otrs nē, otrs nē,
Līdz neviens vairs neairē, neairē.

Citi bērni — mazākie, mazākie,
Ko lai iesāk vieni tie, vieni tie?!

Visi kājās pieceļās, pieceļās,
Laiva svaidās, ūdens šļāc, ūdens šļāc.

Un jau pirmās laivas ar', pirmās ar',
Airēm tikko vilņus skaŗ, vilņus skaŗ...

Dievs zin, kā viss nobeigtos, nobeigtos,
Ja šie strīdi nerimtos, nerimtos.

Bērnu neprāts

Te — kur gadījies, kur ne! — jā un nē!
Pašā debess pamalē, pamalē

Jūrā tumša sala zilst, sala zilst,
Visi ziņu kārē svilst, kārē svilst.

Sala dūmo... — Deg tur mežs, deg tur mežs!
Milzu dzirnas spārnus kreš, spārnus kreš!

Klau, kāds vējš tās dzirnas griež, dzirnas griež,
Švikstot spārnus augšup sviež, augšup sviež!

Klau, tur arī svilpj un rej, svilpj un rej, —
Liekās suņi, sumbri skrej, sumbri skrej...

„Drīz būs skaidrāk saredzams, saredzams,
Skaidrāk arī sadzirdams, sadzirdams.“

Visi ausas, jūra klus, jūra klus, —
Visi gaida brīnumus, brīnumus.

„Bērni, to vajg redzēt mums, redzēt mums!
Jeb, varbūt, ir bailes jums, bailes jums?!“

Sauc kāds, kājās piecēlies, piecēlies:
„Tūliņ, turpu dosimies, dosimies!“

Neviens negrib glēvul's būt, glēvul's būt,
Lai vai kā sirds bailes jūt, bailes jūt.

Un tā visa kamanda, kamanda
Griežas salas virzienā, virzienā.

Tikai rūķīts Būķīts sauc, Būķīts sauc:
„Bērni, bērni, tā vai ļauts, tā vai ļauts?!“

Kas to dzirdēs?! Kurš būs glēvs!
Kam vairs prātā Baltaistēvs, Baltaistēvs!
Kur jau viens, tur citi līdz, citi līdz, —
Vismaz briesmās jāpalīdz, jāpalīdz! —

Bērnī briesmās

Jo tie salai tuvāk nāk, tuvāk nāk,
Jo kauc vēji šausmīgāk, šausmīgāk.

Dzirnu akmens rūc un brakšķ, rūc un brakšķ,
Milzu dzirnas krakšķēt krakšķ, krakšķēt krakšķ.

Liekas, vella viesulis, viesulis
Dzirnu spārnus sagrābis, sagrābis.

Viesul's sagrābj laivas ar', laivas ar', —
Lai nu glābjas, kas vēl var, kas vēl var:

Vējš tos salai apkārt rauj, apkārt rauj,
Salā kviec un kauc un mauj, kauc un mauj.

Melnās Čūskas mitne tā, mitne tā,
Ļauniem ļaudīm nolemtā, nolemtā.

Kas bij brāļiem, māsām ļauns, nejauks, ļauns,
Un kas dzīvoj's tā kā kauns, tā kā kauns, —

Melnās Čūskas sala tiem, sala tiem
Bij par mītni — pārvērstiem, pārvērstiem

Sumbros, zvēros, rāpuļos, rāpuļos,
Vai ar klinšu akmeņos, akmeņos.

Čūska melnus miltus maļ, miltus maļ,
Kalvē vergu važas kaļ, važas kaļ.

Tik, kad ļaunums izzudis, izzudis,
Tad te ausis brīves rīts, brīves rīts.

Vēl ap salu aurē vējš, aurē vējš,
Ceļas vilņi, negaiss spējš, negaiss spējš.

Bērnus ļaunas briesmas māc, briesmas māc, —
Kaut jel viņus glābtu kāds, glābtu kāds!

Izglābti! Uz mājām!

Sen jau mastos S! O! S! — S! O! S!
Bet vēl viesuls laivas nes, laivas nes.
Pēkšņi, maigas saules pilns, saules pilns
Šurpu lido zelta vilns, zelta vilns:
Mīlā Māra laivā sēd, laivā sēd —
Bērniem bēdās palīdzēt, palīdzēt.
Tiklīdz Māra roku māj, roku māj,
Vējš un vilņi trakot stāj, trakot stāj.
Tiklīdz laivas drošumā, drošumā,
Pazūd Māra tālumā, tālumā...

*

Klusi tagad laivas brauc, laivas brauc,
Žigli, žigli mājup trauc, mājup trauc.
Kaut ar saulriets ūdeņos, ūdeņos
Laistas krāsu vizuļos, vizuļos;
Kaut ar vilņi lēni plūst, lēni plūst,
Baisma krūtis neizkūst, neizkūst.
Bet visvairāk jādreb tiem, jādreb tiem,
Kam bij prāts uz neceļiem, neceļiem.
Tik, kad Kūru krastus redz, krastus redz,
Kur jau loči gunis dedz, gunis dedz, —
Sāk viens, otris runāties, runāties,
Tēvu — māti minētiesi, minēties.
Prātā nāk ir Saulespils, Saulespils,
Vecīts, Laima, tornis zils, tornis zils.
Kad jau Rīgas torņi mirdz, torņi mirdz,
Priekā pukst ik katra sirds, ik katra sirds.

*

Daugaviņā iebraucot, iebraucot,
Dzird jau dziesmas ligojoti, ligojot.
Ligosvētkus Rīga svin, jautri svin,
Ligodami, dziedādami Jāni min.

Pušķo laivas vakaram, vakaram
Pretim braukti Jānišami, Jānišam.

Jānits — staltais Dieva dēls, Dieva dēls,
Atjāj Saules bruņās kvēls, bruņās kvēls.

Bet pirms uguņotas brauc, laivas brauc,
Dzird — no upes bērni sauc, bērni sauc!

Ak, kāds prieks bij vecākiem, vecākiem
Pretim steidzot mazajiem jūrniekiem!

Bet kad laivas malā stājās, malā stāj',
Karodziņiem bērni māja, bērni māj', —

Tad no krasta un no trim, laivām trim,
Zeltains šalca „Rimdairimi, rimdairim!“ —

Izskaņa

Bērni, nu ir ceļots gan, skandēts gan,
Liekat tagad mieru man, mieru man!

Citād' Āzīts, mans vecs draugs, mans vecs draugs,
Kas skries šurp, tiklīdz to sauks, līdz to sauks, —

Āzīts, Āzīts, kas nav dumš, kas nav dumš,
Dos pa sāniem visiem jums: Bums! — Bums! — Bums!

Bet kā sākām, nobeigsim, nobeigsim:
Strinkšu, strankšu, rimdairimi, rimdairim!

J. R. T.

C. 50

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0310062248

